מתני' משוכתי שבת. מאותן שמשמרין שבת: **אסור בכותים.** שהן כמו כן משמרין שבת: **מאוכלי השום.** בגילי שבת: **אסור בישראל.** דישראל רגילין לאכול שום (ב"ק פב.) מפני עונה שמקיימין מערב שבת לערב שבת ומרבה להם הזרע כדאמר אשר פריו יתן בעתו[1] אלו תלמידי חכמים המשמשין מטותיהן מערב שבת לערב שבת (כתובות סב:): **ואסור בכותים.** שהם נמי אוכלים שום בגילי שבת: **ומותר בכותים.** שהן אינן עוקין לירושלים אלא להר גרזים: **גמ' אפי' עובדי כוכבים נמי.** מי משמרין שבת יהא אסור בהן: **אלא.** מאי שובתי שבת אותן דמצווין על השבת דהיינו ישראל וכותים הן מצווין על השבת מפני שהן גרים אבל עובדי כוכבים אע"פ שמשמרין שבת אינן מצווין: **ומותר בכותים ואמאי הא מצווין נינהו.** נמי לעלות לירושלים: **אלא אמר אביי.** מאי משובתי שבת מצווה ועושה קתני: **כפרתי בני קמייתא.** בשבת ושום: **ישראל וכותים מצווין ועושין.** ואסור בהן: **ועובדי כוכבים(ג) עבדי אבל אינן מצווין.** לפיכך מותר: **בתר דעולי ירושלים ישראל מצווין ועושין כותים מצווין ואינן עושין.** להכי מותר בהן: **מתני' שאיני נהנה לבני נח.** שלא יהנה מכל בני נח שבכל העולם יצאו מבני נח: **גמ' כיון דאיקדש אברהם.** בחלקו של הקב"ה: **איתקרו.** ישראל על שמיה דאברהם ולא על שם בני נח: **הא איכא ישמעאל.** דזרע אברהם הוא והוא מן העובדי כוכבים: **יקרא לך זרע.** ובאותו זרע קנדר: **ולא כל יצחק.** ועשו אינו נקרא זרע יצחק להכי מותר בעובדי כוכבים: **מתני' שאיני נהנה מישראל לוקח מהן ביאר ומוכר להם בפחות.** כלומר בזול ונמצא שאינו נהנה מהן: **שישראל.** לא יהו נהנין ממנו מוכר להן ביוקר דהשתא אין נהנין ממנו: **ואין שומעין לו.** שלא ימצא אדם שיהא שומע לו בדבר זה שבשביל נדרו (ג) מוכר לו בזול ויקח ממנו ביוקר: **גמ' לוקח כלי מביא האומן לבקרו.** אם יפה יתן לו דמיו ואם לאו שיחזיר לו כליו (ד) כמו כלי זכוכית: **ונאנס מידו.** שנשבר חייב לוקח לשלם לו: **אלמא(ה) הנאת לוקח היא.** דהנאה ללוקח במקום יותר משל מוכר הלכך חייב דגמר ומקני נפשיה בההיא הנאה שמניחו לבקרו (ו) והוי כנושא שכר ונתחייב באונסין: **אבל שוה בשוה.** אינו יכול [למכור]. ואי ס"ד הנאת לוקח היא הקונה חפץ ולא הנאת המוכר אפי' שוה בשוה נמי יכול למכור דלא הוי הנאת מוכר אלא הנאת לוקח: תריץ דמתניתין דמשמע שוה בשוה לא: **כוכינא דרמי על אפיה.** עיסקא כישא דלא קפיץ עליה זבינא ודומה לו כמי שמונחת על פניו ועכשיו כשמוכרה שוה בשוה הנאת מוכר היא ולא הנאת לוקח (ו) הלכך מוכר בפחות אבל שוה בשוה לא: **אימא רישא.** דההיא לוקח ביותר ודייקינן מינה הכי נמי אבל שוה בשוה לא אינו לוקח אלמא הנאת לוקח הוי דאי הנאת מוכר אפילו שוה בשוה נמי הנאת מוכר היא ולא הנאת לוקח ובהכי יכול ליקח מהן דאכתי לית ליה הנאה בהנהו זביני: **ועוד אימא סיפא קונס שישראל נהנין לי.** כלומר אלא יהו ישראל נהנין (ו) לי ממני לוקח בפחות ומוכר ביתר אבל שוה בשוה לא: **ואי כוכינא דרמי על אפיה אפילו שוה בשוה.** נמי יהא יכול למכור דהא הנאת המוכר ולא הנאת לוקח היא: **סיפא כוכינא חריפא.** בסחורה דקפיץ עליה זבינא דשוה בשוה הוי הנאת לוקח ולא הנאת מוכר הלכך מוכר ביוקר: **אפילו שוה בשוה נמי.** יהא לוקח המדיר דהא הנאת לוקח היא ולא הנאת מוכר ולא (ח) יהא הך נהנה ממנו:

מתני'

מתני' (ט) א הנודר משובתי שבת אסור בישראל ואסור בכותים ב מאוכלי שום אסור בישראל ואסור בכותים ג מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים: **גמ'** מאי שובתי שבת אילימא ממקיימי שבת מאי איריא בכותים אפילו עובדי כוכבים נמי אלא ממצווים על השבת אי הכי אימא סיפא מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים אמאי והא מצווים נינהו (ח) אמר אביי מצווה ועושה קתני בתרתי בבי קמייתא ישראל וכותים מצווין ועושין עובדי כוכבים ההוא דעבדי עושין ואינם מצווין בעולי ירושלים ישראל מצווין ועושין כותים מצווין ואינם עושין: **מתני'** ד קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל ואסור בעובדי כוכבים: **גמ'** וישראל מי נפיק מכלל בני נח כיון דאיקדש אברהם איתקרו על שמיה: **מתני'** ה שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים: **גמ'** והאיכא ישמעאל ו כי ביצחק יקרא לך זרע כתיב והאיכא עשו ז ביצחק ולא כל יצחק: **מתני'** ח שאיני נהנה ט מישראל י לוקח ביותר ומוכר בפחות שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביותר יא ואין שומעין לו שאיני נהנה להן והן לי יהנה לעובדי כוכבים: **גמ'** יב אמר שמואל יג הלוקח כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב אלמא קסבר הנאת לוקח היא תנן שאיני נהנה מישראל מוכר בפחות אבל שוה בשוה לא ואי הנאת לוקח היא אפילו שוה בשוה מתני' בזבינא דרמי על אפיה אם כן אימא רישא לוקח ביותר ועוד אימא סיפא שישראל נהנין לי [לוקח בפחות] ומוכר ביותר ואי בזבינא דרמי על אפיה אפילו שוה בשוה סיפא בזבינא חריפא אי הכי לוקח בפחות אפילו שוה בשוה מתני'

אפי' עובדי כוכבים נמי. כלומר ה"ל למתני אסור במקיימי השבת כדי שיהו בכלל כל העובדי כוכבים השובתים: **אמר אביי מצווה ועושה קתני.** כלומר אלא מצוין ועושין: **בתרתי קמייתא.** דהיינו שביתת שבת ואכילת שום ישראל וכותים מצווין ועושין: **מתני' קונס שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל.** ואע"ג דישראל נמי בני נח הינהו כיון דאיתקדש אברהם אבינו איקרו על שמיה ולא על שם נח: **שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים.** דאפי' בני ישמעאל ועשו לא מיקרו זרע אברהם כדמפ' בגמרא: **שאיני נהנה לישראל לוקח ביאר.** כדי שלא יהנה מהם במה שהוא לוקח: **ומוכר בפחות.** כדי שלא יהנה מהם במה שהוא מוכר. דמתניתין מוקמינן לה בגמרא בזבינא מציעתא דאיכא הנאת לוקח ומוכר כל שהוא ומכר שוה בשוה. וכי אמרי דבפחות וביתר שרי דוקא כשאסר על עצמו שלא יהנה מישראל דבני ה"ג לא מתהני מיניייהו אבל אי אסר על עצמו נכסיהם אפי' לקח שוה מנה במאתים אסור להנות ממקחו שנדרו כבר חל על נכסיהם: **שישראל נהנים לי.** כלומר שאסר הנאתו על ישראל: **לוקח בפחות ומוכר ביתר ואין שומעין לו.** כלומר אין לו תקנה ליקח ולמכור לישראל אלא א"כ יקח בפחות וימכור להם ביותר כדי שלא יהנו ממנו אבל אין שומעין לו בני אדם להפסיד ממונם. ואית דגרסי אי שומעין לו בחיריק כלומר אם שומעים לו אבל בלאו הכי לית ליה תקנתא ואפי' בנכסים שקנה לאחר נדרו דאע"ג דקיי"ל דאין אדם אוסר דבר שלא נברא לעולם על חבירו הני מילי כשאוסר בפירוש דבר שלא נברא לעולם בפירות דקל או פירות שעתיד לקנות א"ג באומר נכסי עליך שאינו אסור אלא באותן נכסים שהיה לו באותה שעה א"ג בחלופיהן משום דבגדולין דמו והיא גופה איצעיא לן לקמן בפרק השותפים (דף מז.) אבל באוסר הנאתו על חבירו כיון דאיסורא בהנאה דידיה תליא ואיהו הא איתיה בעולם נמצא שאם ימכור למודרים נכסים שקנה לאחר מכאן שוה בשוה הרי הוא מהנה אותן הלכך אסור: **שאיני נהנה להם והם לי יהנה לעובדי כוכבים.** כתב הרא"ה ז"ל דהא קמ"ל דלא תימא כיון דהכי נדר אי אפשר לו לעמוד בנדרו והוה ליה כי ההיא דאמר לעיל בפרק ואלו מותרין (דף טו.) שבועה שלא אישן שלשה ימים מכין אותו ויישן לאלתר והכי נמי אימא דיהנה לאלתר דדבר שאי אפשר לעמוד בו הוא קמ"ל דלא כיון דאיכא תקנתא בעובדי כוכבים אע"פ שהיא תקנה רחוקה לו: **גמ' אמר שמואל הלוקח כלי מן הבגד ונאנס בידו חייב הנאת לוקח היא.** אוקמינן התם בפ' הספינה (ב"ב פח.) בדקיני דמיה הלכך סמכה דעתיה לוקח שאם רצה לקחן הרשות בידו וכיון שכן חייב באונסין דבמקח דבמקח לוקח היא ולא למוכר והוה ליה (ט) כשמואל דמשום דכל הנאה שלו חייב באונסין ונהי דהכא לא חש לפרושי דהא דשמואל דוקא בדקיני דמיה

אפי' שוה בשוה נמי. אין כאן הנאה למוכר:

אפילו שוה בשוה נמי. אין כאן הנאה לוקח: **סיפא בזבינא חריפא.** דכל ההנאה ללוקח היא ומיהו כי זבין ביותר לית ליה הנאה: פריך מאי איריא בותים דכיון שבכר שבותים גירי אריאה הן דא"כ העובדי כוכבים בכלל הבותים ויש מן העובדי כוכבים שבותים בשבת ולהכי פריך אפילו עובדי כוכבים נמי:

מסורת הש"ס

(א) [פי' הר"ן על משנה זו תמצא לעיל ל.], ב) [סנהדרין נט:], ג) [ל"ל ישראל כדאיתא במשנה שבמשניות], ד) [בפס"מ הגי' אם], ה) נ"ב פז:, ו) [תהלים ג:], ז) רש"ל הגיה ולא הוי, ח) נ"ל כשוה,

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם אֶל הָרַע בְּעֵינֶיךָ עַל הַנַּעַר וְעַל אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע:

בראשית כא יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא מצווין ניהו אלא אמר אביי וכו' ועובדי כוכבים הנהו דעבדי עושין ואינם מצווין: (ב) רש"י ד"ה ועובדי כוכבים הנהו דעבדי עושין אבל אינן מצווין לפיכך מותר ובהך דעולי כל"ל והל"ת: (ג) ד"ה ואין שומעין וכו' שבשביל נדרו יהא מוכר: (ד) ד"ה לוקח וכו' לו כליו הס"ל ואח"כ מ"ה ונאנס בידו שנשבר כמו כלי זכוכית הס"ל ואח"כ מ"ה חייב לוקח: (ה) ד"ה אלמא קסבר הנאת: (ו) ד"ה תרץ וכו' בשוה לא הס"ל ואח"כ מ"ה בזבינא וכו' הנאת מוכר היא ולא הנאת לוקח נמי איכא הלכך מוכר בפחות: (ז) ד"ה ועוד אימא וכו' שלא יהו ישראל נהנין ממני לוקח כל"ל ותיבת לי נמחק: (ח) ד"ה אפילו וכו' ולא יהו הנך נהנין:

גליון הש"ם

מתני' לוקח ביותר. עיין לקמן דף מג ע"א: בהר"ן ד"ה אבר שבואל והו"ל בשמואל. בשואל. ועיין בהר"ן פ"ק דמסכת ע"ז דף שלא ע"ב וע"ש:

פירוש הרא"ש

הלוקח כלים מן התגר. לרבותא נקט תגר אף ע"פ דפרנסתו במקח וממכר מיקרי הנאת לוקח ולא הנאתו: **אלמא הנאת** לוקח הוה. ולא הנאת מוכר דמתיישב לו באונסין כמו שואל שכל ההנאה שלו כל ימי שאלתו ולא למשאיל: **ואי הנאת** לוקח **היא אפילו** שוה בשוה נמי. שהרי אין המוכר נהנה כלום: **בזבינא דרמי** על **אפיה.** מקח שאין לו קופלים וכל ההנאה של מוכר היא ומיהו כשמוכרו בפחות אינו נהנה דכולי האי לא רמי על אפיה: **אימא רישא** לוקח ביותר. דמשמע הא שוה בשוה לא וכיון דהוה זבינא דרמי על אפיה אפילו שוה בשוה נמי דכל ההנאה של מוכר היא וכן סיפא דקתני שישראל נהנין לי מוכר ביותר אפילו שוה בשוה נמי שאין כאן הנאה ללוקח:

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ט מהל' נדרים הלכה כ סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' ריז סעי' לח:

ב טור י"ד סי' ריח:

סג ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף לט:

סד ד ה ו ז מיי' שם הל' כ וכא טוש"ע שם סעיף מ:

סה ח מיי' פ"ז מהלכות נדרים הלכה ז סמג שם טוש"ע י"ד סי' רכז סעיף ח:

סו ט מיי' פ"ד מהל' מכירה הלכה יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קפו ומיימן ר' סעיף יא [וברב אלפס ב"מ פ"ח דף קכב. וכתו"ס שם מימן יג]:

מוסף רש"י

ביצחק ולא כל יצחק. שלא אמר כי יצחק יקרא לך זרע, אלא כי ביצחק (בראשית כה טז). הלוקח כלי מן האומן לבקרו. לבדקו ולעכבו, (רשב"ם ב"ב פז:) ואם אין בו מום יקחנו (ב"מ פא.). ונאנס בידו. כגון שנפל מידו ונשבר, חייב. והוא דקיי' דמיה, דסמכתא דעתיה לקנותה אחרי שפסק דמיו, ואפילו אם מחר בו ואומר איני חושש בכלי זה לקנותו ונאנס בידו קודם שהחזיר לבעליו חייב, דמדאגביה ע"מ לבדקו ולקנותו אחרי כן הוא דאיתייב ליה באחריותו, וכיון דאיתייב באחריותו היכי מיפטר מו עד שיחזירנו לבעליו (ב"ב שם).

תוספות

הנודר משובתי שבת אסור בישראל ואסור בכותים. שגם הכותים מקיימי מצות שבת: מאוכלי השום אסור בישראל ואסור בכותים. פי' אותן שמצוין לאכול שום מתקנת עזרא בע"ש וגם הכותים שומרים תקנה לאכילת שום בע"ש וכה"ג דמפרשין הכא שר"ל מאוכלי השום מע"ש תנן לקמן פרק קונס יין וכו' (דף סג.) קונס שום שאני טועם עד שתהא שום אינו אסור אלא עד ליל שבת שלא נתכוין זה אלא עד שעה שדרך שבני אדם אוכלין שום: מעולי ירושלים מותר בכותים. שלא היו עולין לירושלים אלא בהר גרזים היו עובדין: אילימא ממקיימי שבת אפילו עובדי כוכבים נמי. פי' אם יש עובדי כוכבים אסור בהם וא"ת מאי קאמר הא אתם עובדי כוכבים אין דרכם לשבות בשבת אבל אתם כותים שובתין בשבת וי"ל דהכי קאמר אילימא ממקיימי שבת ושובתים בשבת אם לא בני למימר ממצוין על השבת דא"כ לא הוה מיתסר בכותים משום דסבירא לן כותים גירי אריות הן ואינם מצוין אלא בני למימר מקיימין אע"פ שאין מצוין ולכך

מתני' (ט) א הנודר משובתי שבת אסור בישראל ואסור בכותים ב מאוכלי שום אסור בישראל ואסור בכותים ג מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים: **גמ'** מאי שובתי שבת אילימא ממקיימי שבת מאי איריא בכותים אפילו עובדי כוכבים נמי אלא ממצווים על השבת אי הכי אימא סיפא מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים אמאי והא מצווים נינהו (ח) אמר אביי מצווה ועושה קתני בתרתי בבי קמייתא ישראל וכותים מצווין ועושין עובדי כוכבים ההוא דעבדי עושין ואינם מצווין בעולי ירושלים ישראל מצווין ועושין כותים מצווין ואינם עושין: **מתני'** ד קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל ואסור בעובדי כוכבים: **גמ'** וישראל מי נפיק מכלל בני נח כיון דאיקדש אברהם איתקרו על שמיה: **מתני'** ה שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים: **גמ'** והאיכא ישמעאל ו כי ביצחק יקרא לך זרע כתיב והאיכא עשו ז ביצחק ולא כל יצחק: **מתני'** ח שאיני נהנה ט מישראל י לוקח ביותר ומוכר בפחות ומוכר שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביותר יא ואין שומעין לו שאיני נהנה להן והן לי יהנה לעובדי כוכבים: **גמ'** יב אמר שמואל יג הלוקח כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב אלמא קסבר הנאת לוקח היא תנן שאיני נהנה מישראל מוכר בפחות אבל שוה בשוה לא ואי הנאת לוקח היא אפילו שוה בשוה מתני' בזבינא דרמי על אפיה אם כן אימא רישא לוקח ביותר ועוד אימא סיפא שישראל נהנין לי [לוקח בפחות] ומוכר ביותר ואי בזבינא דרמי על אפיה אפילו שוה בשוה סיפא בזבינא חריפא אי הכי לוקח בפחות אפילו שוה בשוה מתני'

דמיה סמך ליה אסוגיין דבפרק הספינה כי היכי דהתם נמי לא חש לאוקמה דוקא בזבינא חריפא כדמוקי לה בסמוך משום דהכי סוגיא דהתם אסוגיא דהכא נמי סמכא: [ח] **ואי הגאת לוקח היא אפילו שוה בשוה נמי.** דהא אמרת דבמקח ליכא הגאת מוכר:

מתני' בזבינא דרמי על אפיה. הלכך שוה בשוה הגאת מוכר היא שאינו מוצא לוקחין ולאו הגאת לוקח דכיון דלא קפין עליה זבינא מצוי הוא תמיד ללוקח ואינו נהנה במקחו. ודשמואל בזבינא חריפא ומש"ה הגאת לוקח היא שהכל קופצין עליו ואין למוכר שום הגאה במכירתו דהא כל אימת דבעי מזבן ליה: **א"כ אימא ריפא לוקח ביתר.** וכיון דזבינא דרמי על אפיה הוא למה ליה ליקח ביתר אפילו לוקח שוה בשוה לא מיתהני ביה איהו כלל אלא מוכר כיון דזבינא דרמי על אפיה הוא. ועוד אימא סיפא היכא דאסר הגאתו על ישראל דקתני מוכר ביתר ואי זבינא דרמי על אפיה הוא אפילו שוה בשוה דליכא הגאה לוקח כלל אלא למוכר: **סיפא בזבינא חריפא.** כלומר ריפא אשמועינן דינא דזבינא דרמי על אפיה וסיפא אשמועינן דינא דזבינא חריפא. ומיהו אכתי לא מפרקא קושיין אמאי ריפא לוקח ביתר אלא לפרוכי קושיא דסיפא אתיין: **אי הכי לוקח בפחות אפי' שוה בשוה נמי.** דהאמר שמואל דבזבינא חריפא לוקח מתהני ולא מוכר דמשום הכי חייב באונסין לפי שכל הגאה שלו: ע"כ שייך לע"א **מתניתין בזבינא מצועא ודשמואל בזבינא חריפא.** כלומר דבזבינא מצועא איכא הגאת מוכר ולוקח ומש"ה כשאסר הגאת ישראל עליו לוקח ביתר ומוכר בפחות כי היכי דלא ליתהני איהו דבזבינא מצועא כי מזבן ליה שוה בשוה תרוייהו מיתהני. ונראה בעיני דגמרא ודאי כי מוקי מתני' בזבינא חריפא מידע ידע דמתני' ליתי לה אוקימתא בהכי אלא לגלויי דיני קא בעי ולאשמועינן דזבינא דרמי על אפיה הגאת מוכר ולא לוקח וזבינא חריפא הגאת לוקח ולא מוכר וזבינא מצועא הגאת שניהם והני מילי כשנמכר שוה בשוה אבל כי נמכר ביותר אפילו זבינא חריפא הגאת מוכר ולא לוקח וכי נמכר בפחות אפילו זבינא דרמי על אפיה הגאת לוקח ולא מוכר. הדין הוא כללא דשמעתא: **ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן.** כלומר לפי מה שנהניתי במה שיחזיקו לי טובה כשהן רואים שאני ממחזר לשגר להם כליס: **נאנסו בהליכה חייב.** לפי שכל הגאה שלו והיינו שיעמתיה דשמואל: **וכחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר.** ונושא שכר פטור על האונסין. ומיהו בגנבה ואבדה חייב כנושא שכר דהא אסיקנא בפרק האומנין [ב"מ פא.] שכל שואל לאחר שכלו ימי שאילתו נעשה שומר שכר דהואיל ונהנה מהנה ומוכח לה התם מהך ברייתא דכיון דבהליכה הוה שואל בחזרה מיהא נהי דלא הוי שואל שומר שכר הוי: **ההוא ספסירא דשקל חמרא לזבוני בשוקא.** דרכן של אותן סרסורין היה ליקח בהמה בדמים קטונים והיו מתנים עם הבעלים שאם לא ימצאו לוקחין שיחזירוה להם והכי מוכח בהדיא בפרק האומנין [שם] בהא עובדא גופיה דמייתי לה התם בלישנא אחרינא: **תורה דספסירא כהליכה היא.** כלומר כהליכה דמשגר לבית חמיו דמי דהכא נמי בחזרה מי משכח לזבוני מזבין לה: **מתני' שאני נהנה לערלים וכו' שאין הערלה קרויה אלא לשם העובדי כוכבים.** דכולהו אפילו מוליס מיקרו ערלים כדכתיב כי כל הגויים ערלים אע"ג דלית בהו מוליס: **ואומר והיה הפלשתי הערל.** כלומר דמי מקרא קמא איכא לדחויי דכי קאמר כל הגויים ערלים ערלי לב קאמר והיינו דקאמר סיפיה דקרא דכל בית ישראל ערלי לב כמותם משה"ה אמר ואומר והיה הפלשתי הערל הזה דקא קרי ליה דוד ערל אע"ג דלא ידע מי יולד כשהוא מהול וכ"ת יולד כשהוא מהול לא שכיחא ואומר פן תעלוזנה בנות הערלים ואי אפשר לעם גדול שלא יהיו בהם כמה אנשים שנולדו כשהם מולים ואפילו הכי אמר בנות הערלים: **שאלא עשרה בריאות נכריהו עליה.** שלא עשרה בריאות נכתבו בפרשת מילה [בראשית יז]: **גדולה מילה שהיא דוחה שבת החמורה.** דכתיב וביום השמיני ימול [ויקרא יב] ביום ואפילו בשבת [שבת קלב.]: **מלא שעה.** אלא מיד שנתרשל בקש המלאך להורגו: **שהיא דוחה את הנגעים.** דכתיב ימול בשר ערלתו [ויקרא יב] ואפילו יש שם בהרת יקוץ: **לא נקרא שלם עד שמל.** דכשאוהו על המילה א"ל הקב"ה התהלך לפני והיה תמים: **שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה.** שנאמר [שמות כד] הנה דם הברית. ואע"ג דהאי דם לאו דם מילה הוא אלא קרבן מ"מ כיון דכתורה כולה כתיב ברית ובמילה נמי כתיב ברית מצותה שקולה כנגד כל המצות: **גמ' אמול ואלא סכנה היא.** אם ילך בדרך תוך ג' ימים בכל ג' ימים כתיב ליה: **דכתיב ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים.** ולאו למימרא דביום השלישי כתיב ליה עני מיומא קמא אלא לכך המתינו שמעון ולוי עד יום השלישי כדי שיהו חלושין ביותר שנכאבו ג' ימים והכי מוכח בפ' ר"א דמילה (שבת קלב.): שנתעסק

[א] מתני' בזבינא מיצעא ודשמואל [ב] בזבינא חריפא תניא כותיה דשמואל [ג] הלוקח כלים מן התגר לשגרן לבית חמיו ואמר לו אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהם ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן נאנסו [ד] בהליכה חייב בחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר [ה] ההוא ספסירא דשקל חמרא לזבוני ולא איזבן בהדי דהדר איתנים חמרא חייביה רב נחמן לשלומי איתיביה רבא לרב נחמן נאנסו בהליכה חייב בחזרה פטור אמר ליה [ו] חזרה דספסירא הולכה היא דאילו משכח לזבוני אפילו אבבא דביתיה מי לא מזבין ליה: **מתני'** [ז] קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים שאני נהנה למולים [ח] אסור בערלי ישראל ומותר במולי עובדי כוכבים שאין הערלה קרויה אלא לשם עובדי כוכבים שנא' [ט] כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב ואומר [י] והיה הפלשתי הערל הזה ואומר [יא] פן תשמחנה בנות פלשתים פן תעלוזנה בנות הערלים רבי אלעזר בן עזריה אומר [יב] מאוסה היא הערלה שנתגנו בה רשעים שנא' כי כל הגוים ערלים רבי ישמעאל אומר [יג] גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות רבי יוסי אומר גדולה מילה שדוחה את השבת [יד] חמורה רבי יהושע בן קרחה אומר [טו] גדולה מילה שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה [טז] מלא שעה רבי נחמיה אומר גדולה מילה [יז] שדוחה את הנגעים [יח] רבי אומר [יט] גדולה מילה שכל המצות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמל שנאמר [כ] התהלך לפני והיה תמים דבר אחר גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו שנאמר [כא] כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי [כב]: **גמ'** תניא ר' יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה שכל זכיות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה שנאמר [כג] ויפגשהו ה' ויבקש המיתו אמר רבי (כד) ח"ו שמשה רבינו נתרשל מן המילה אלא כך אמר אמול ואצא סכנה היא שנאמר [כה] ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וגו' אמול ואשהא שלשה ימים הקב"ה אמר לי [כו] לך שוב מצרים אלא מפני מה נענש משה מפני

[א] כ"מ פפ., [ב] יבמות עח. ע"ז כז., [ג] [בע"י הגי' כ"מ], [ד] [בע"י עוד הגריסא ריש אומר גדולה מילה שהיא שקולה כנגד כל המצות שנאמר הנה דם וגו' וכ"ה גי' הרי"ן ותוס'], [ה] ל"ל מצרימה. יעב"ץ, [ו] כס"ל מ"ז, [ז] לפי הגהת רש"ש ל"ל לא הוי, [ח] [עיין עוד לע"ל],

תורה אור השלם

1. עַל מִצְרַיִם וְעַל יְהוּדָה וְעַל אֱדוֹם וְעַל בְּנֵי עַמּוֹן וְעַל מוֹאָב וְעַל כָּל קְצוּצֵי פֵאָה הַיֹּשְׁבִים בַּמִּדְבָּר כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עֲרֵלֵי לֵב: ירמיהו ט כה
2. גַּם אֶת הָאֹרִי גַּם הַדֹּב הָכָה עַבְדֶּךָ וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הָעָרֵל הַזֶּה כְּאַחַד מֵהֶם כִּי חֵרֵף מַעַרְכֹת אֱלֹהִים חַיִּים: שמואל א יז לו
3. אַל תִּגִּידוּ בְּגַת אַל תְּבַשְּׂרוּ בְּחוּצֹת אַשְׁקְלוֹן פֶּן תִּשְׂמַחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים פֶּן תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים: שמואל ב א כ
4. וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שַׁדָּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים: בראשית יז א
5. כֹּה אָמַר יְיָ אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי: ירמיהו לג כה
6. וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְיָ וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ: שמות ד כד
7. וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחִי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר: בראשית לד כה
8. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֹׁב מִצְרָיִם כִּי מֵתוּ כָל הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת נַפְשֶׁךָ: שמות ד יט

הגהות הב"ח

(א) משנה שבת החמורה: (ב) שם עליה אפי' מלא שעה: (ג) שם אמר ר' יוסי מ"ר: (ד) רש"י ד"ה בחזרה וכו' ולפטור:

גליון הש"ם

גמ' בהליכה חייב. עי' בהר"ן פ"ק דמס' ע"ז דף שלג ע"ב:

מוסף רש"י

לשגרן לבית חמיו. סנלוגות לאריסתו (ב"מ פא.). לפי טובת הנאה שבהן. שיחזיקו לי טובה שפקדתים בסנלוגות (שם). נאנסו בהליכה חייב. דהואיל וקלץ דמיהן ומשכן לשם לקיחה, הרי הם לקוחין בידו עד שידע שאינה לקוחה (שם). בחזרה פטור. מאונסין, מפני שהוא כנושא שכר. בחזרה ולא כשואל, ומהו נשיאות שכרו הואיל ונהנה שנתפטר בהן (שם). אי: בהליכה דחייב קאי מפני שהוא כנושא שכר דאית ליה [הגאה] וגמר ומקני נפשיה, וכן נמי לעיל כשהוא מבקרו, אם אתר אחמר אינו מקן בו נאנס בידו פטור לשון בני אדם. ספסירא. ספסר, קונה ומוכר מיד תמיד (ב"מ נא.). קונם שאני נהנה לערלים. מה שאני נהנה מן הערלים אסור עלי בקונם, וקונם הוא לשון הקדש (ע"ז כו.). מותר בערלי ישראל. לענין נדר מולין ניהו, דהכי אחר לשון בני אדם, וישראלים לא קרו להו ערלים ועובדי כוכבים לא קרי להו מולין (יבמות נא.). התהלך לפני בכל המצות מילה ובדבר הזה תהיה תמים, שכל זמן שהמילה בך אתה בעל מום לפני (בראשית יז א).

תוספות

שנכרתו עליה י"ג בריתות. לא ותשוב [מוחאנה] (אתן) בריתי ביני וביניך עד בריתי אקים את ימקח (בראשית ח) יש י"ג בריתות: הנה דם הברית אשר כרת וכו'. אע"ג דפשטיה דקרא בהרגאת דמים בדם שנתן משה באגבעו משתעי מ"מ מוקי ליה נמי בדם מילה כשנכנסים לברית כדאמרינן (בריתות דף ט.) בתה נכנסו אמותיו לברית במילה וטבילה והרגאת דמים מלינו דם מילה קרי דם ברית דכתיב (שמות כד) הנה דם הברית אשר וגו':

פירוש הרא"ש

בטובת הנאה שאני נהנה. בתה שמחזיקים לי טובה שהייתי רולה לכבדם: **מפני שהוא כנושא שכר.** אחזרה קאי דתו לא הוי שואל דפקדקה הגאתו ומיהו ש"ם הוי ומייב בגנבה ואבדה דהואיל ונהנה מהנה: **ההוא ספסירא.** סרסור מקבל המפץ בקבלנה אם יתבור ביותר המותר שלו ואם לא ימצא קונים יחזיר המפץ לבעליו: **פפני שנתעסק במלין.** וקרוב לתגרים היה ואין עוד סברה:

[ב] אמתני' בזבינא מיצעא ודשמואל בזבינא חריפא תניא כותיה דשמואל [ג] הלוקח כלים מן התגר לשגרן לבית חמיו ואמר לו אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהם ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן נאנסו [ד] בהליכה חייב בחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר [ה] ההוא ספסירא דשקל חמרא לזבוני ולא איזבן בהדי דהדר איתנים חמרא חייביה רב נחמן לשלומי איתיביה רבא לרב נחמן נאנסו בהליכה חייב בחזרה פטור אמר ליה [ו] חזרה דספסירא הולכה היא דאילו משכח לזבוני אפילו אבבא דביתיה מי לא מזבין ליה: **מתני'** [ז] קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים שאני נהנה למולים [ח] אסור בערלי ישראל ומותר במולי עובדי כוכבים שאין הערלה קרויה אלא לשם עובדי כוכבים שנא' [ט] כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב ואומר [י] והיה הפלשתי הערל הזה ואומר [יא] פן תשמחנה בנות פלשתים פן תעלוזנה בנות הערלים רבי אלעזר בן עזריה אומר [יב] מאוסה היא הערלה שנתגנו בה רשעים שנא' כי כל הגוים ערלים רבי ישמעאל אומר [יג] גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות רבי יוסי אומר גדולה מילה שדוחה את השבת [יד] חמורה רבי יהושע בן קרחה אומר [טו] גדולה מילה שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה [טז] מלא שעה רבי נחמיה אומר גדולה מילה [יז] שדוחה את הנגעים [יח] רבי אומר [יט] גדולה מילה שכל המצות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמל שנאמר [כ] התהלך לפני והיה תמים דבר אחר גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו שנאמר [כא] כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי [כב]: **גמ'** תניא ר' יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה שכל זכיות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה שנאמר [כג] ויפגשהו ה' ויבקש המיתו אמר רבי (כד) ח"ו שמשה רבינו נתרשל מן המילה אלא כך אמר אמול ואצא סכנה היא שנאמר [כה] ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וגו' אמול ואשהא שלשה ימים הקב"ה אמר לי [כו] לך שוב מצרים אלא מפני מה נענש משה מפני

[ו] כ"מ פפ., [ז] יבמות עח. ע"ז כז., [ח] [בע"י הגי' כ"מ], [ט] [בע"י עוד הגריסא ריש אומר גדולה מילה שהיא שקולה כנגד כל המצות שנאמר הנה דם וגו' וכ"ה גי' הרי"ן ותוס'], [י] ל"ל מצרימה. יעב"ץ, [יא] כס"ל מ"ז, [יב] לפי הגהת רש"ש ל"ל לא הוי, [יג] [עיין עוד לע"ל],

מפני שנתעסק במלון תחלה. ואח"כ במילה והיה לו להתעסק במילה תחלה ואותו מלון סמוך למצרים (ג) דלא היה סכנה ואותו התינוק לא היה באותה שעה אלא בן שמונה ימים: **להורגן.** לאותן שני מלאכים: **גונדא דחימה.** חיל שלו אכל איהו גופיה נהרג: **שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה.** דכתיב (שמות כד) הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה וכתיב במילה (בראשית יז) ואתנה בריתי וגו' כרתי ברית וגו' וכתיב להלן (שם) ואתנה בריתי מה להלן ברית (ד) אף כאן ברית: **אם לא בריתי יומם ולילה.** מה להלן תורה אף כאן תורה. והיינו פליגא דהכא מוקי לה להאי קרא במילה והתם מוקי לה בתורה: **שמא נמלא כי דבר מגונה.** (ע"ד) עכשיו אלא אמר לו והיה תמים עד עכשיו: **כל המתמים.** מתמם עמו: **כל המנחש.** כלומר שרודף אחרי המנחשים: **לו נחש.** אחריו רודפין ימושין דכל דקפיד קפדי בהדיה: **נלמ"ד אל"ף.** דמשמע דאין רודפין אחריו: **מדה כנגד מדה.** דבמדה שאדם מודד בה מודדין לו ולא נפיק מקרא: **שנאמר כי לא נחש.** כל זמן שאינו מנחש מה כתיב בתריה בעת יאמר ליעקב כלומר עדיין יהא אותו עת דמלאכי השרת יהיו שואלין אותו שאינו מנחש מה פעל אל לפי שהוא נכנס למקום שאין מלאכי השרת יכולין ליכנס: **שהפריז על מדותיו.** שהגדיל לישאל על מדותיו של הקב"ה שאמר במה אדע: **הן לי הנפש והרכוש קח לך.** ולא היה לו לעשות כן שהיה לו לגיירם: **שהוריקן בתורה.** שלימדם תורה כאדם שמריק מכלי זה לתוך כלי זה כך הוא לימדן תורה: **שהוריקן.** לשון ליהוד שגא' (תהלים קח) ואברותיה בירקרק חרון שנתן להם זהב הרבה: **אליעזר.** היה שקול כנגד כולן: **אליעזר הוא חושבניה.** דאליעזר בגימטריא שמונה עשר ושלש מאות שלא היה עמו אלא אליעזר לחוד: **מאה ושבעים ותרפין.** דהכי משמע עקב כמנין עק"ב שיש שמע אברהם בקולי וכל שנותיו היו קע"ה אלמא בן שלש שיש הכיר את בוראו: שס"ד

מפני שנתעסק במלון תחלה שנאמר [1] ויהי בדרך במלון רשב"ג אומר לא למשה רבינו בקש [2] שטן להרוג אלא לאותו תינוק שנאמר [2] כי חתן דמים אתה לי צא וראה מי קרוי חתן הוי אומר זה התינוק. דרש רבי יהודה בר ביזנא בשעה שנתרשל משה רבינו מן המילה באו אף וחימה ובלעוהו ולא שיירו ממנו אלא רגליו מיד ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה מיד וירף ממנו באותה שעה ביקש משה רבינו להורגן שנאמר [3] הרף מאף ועזוב חמה ויש אומרים (ה) [4] לחימה הרגו שנא' [4] חמה אין לי והכתיב [5] כי יגורתי מפני האף והחמה תרי [6] חימה הוו ואיבעית אימא גונדא דחימה תניא רבי אומר גדולה מילה שאין לך מי שנתעסק במצות כאברהם אבינו ולא נקרא תמים אלא על שם מילה שנאמר [6] התהלך לפני והיה תמים וכתיב ואתנה בריתי ביני وبינך ד"א גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצות שבתורה שנאמר [7] כי על פי הדברים האלה וגו' דבר אחר גדולה מילה [7] שאילמלא מילה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר [8] אם לא בריתי יומם ולילה וגו' ופליגא דר' [9] אליעזר [10] דאמר ר' [9] אליעזר גדולה תורה שאילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר [10] אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וגו' אמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו הקב"ה לאברהם אבינו התהלך לפני והיה תמים אחזתו רעדה אמר שמא יש בי דבר מגונה כיון שאמר לו ואתנה בריתי ביני وبينך נתקררה דעתו [9] ויוצא אותו החוצה [9] אמר לפניו רבש"ע הסתכלתי במזל שלי (ה) [10] (ואין לי אלא בן אחד) אמר לו צא מאיצטגינות שלך אין מזל לישראל אמר רבי יצחק כל המתמים עצמו הקב"ה מתמים עמו שנאמר [10] עם חסיד תתחסד עם גבר תמים תתמם א"ר הושעיא כל המתמים עצמו שעה עומדת לו שנא' [6] התהלך לפני והיה תמים וכתיב והיית לאב המון גוים אמר [7] רבי [8] כל המנחש לו נחש שנאמר [11] כי לא נחש ביעקב והא [6] בלמ"ד אל"ף כתיב אלא משום מדה כנגד מדה תני אהבה בריה דרבי זירא כל אדם שאינו מנחש מכניסין אותו במחיצה שאפי' מלאכי השרת אין יכולין ליכנס בתוכה שנאמר כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל וגו' אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים מפני שעשה אנגרייא בת"ח שנאמר [12] וירק את חניכיו ילידי ביתו [6] ושמואל אמר מפני שהפריז על מדותיו של הקב"ה שנא' [13] במה אדע כי אירשנה ורבי יוחנן אמר שהפריש בני אדם מלהכנס תחת כנפי השכינה שנאמר [14] תן לי הנפש והרכוש קח לך וירק את חניכיו ילידי ביתו [6] רב אמר [6] שהוריקן בתורה ושמואל אמר שהוריקן בזהב [15] שמנה עשר ושלש מאות א"ר אמי בר אבא אליעזר כנגד כולם איכא דאמרי אליעזר הוא דחושבניה הכי הוי וא"ר אמי בר אבא בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו שנא' [16] עקב אשר שמע אברהם בקולי חושבניה מאה ושבעים ותרין ואמר [6] רמי בר אבא

השטן

מה נענש אברהם אבינו ע"ה ונשתעבדו בניו כו'. אע"פ שעבירת הענש מפורשת על אומרו במה אדע מ"מ עבירה זו הענישתו להיות נופל בבמה אדע: שהוריקן בתורה. זהן בזכות התורה ובשבילה נלמו במלמה: שהוריקן בזהב. פתח להם אוצרותיו כדי שילכו עמו בנפש חפצה:

מסורת הש"ס

(ה) ר"ל אותו מלאך, (ב) [עי' תוס' ב"ב ט: ד"ה חמה יכו' מה שהגיהו בתימה], (ג) [עי' תוס' שבת נה. ד"ה קלף], (ד) [שבת קלו:], (ה) [ל"ל אלעזר], (ו) [פסחים סח:], (ז) [ע"ז ג. ע"ש ועי' שבת לב. ואין ברית אלא תורה וכו'], (ח) [שבת קנו.], (ט) ואיני יודע להולד בן כל"ל, (י) [בע"י איתא רבי לוי], (כ) [עי' סוטה לא.], (ל) [בי' ע"י רבי שמואל בר נחמני אמר], (מ) [בי' ע"י רב ושמואל חד אמר כו' וחד אמר], (נ) [עי' פי' נכון בתוס' בחולין מז: ד"ה אלא יכוקה וע"ע תוס' סוכה לא: ד"ה הילוך מ"ש בשם המדרש], (ס) [ל"ל רבי אמי וכ"ה בע"י], (ע) יעב"ץ מ"ז, (פ) [בראשית לז], (צ) [תהלים סח],

הגהות הב"ח

(א) נמ' ויש אומרים הרגו לחימה שנאמר: (ב) שם בגמל שלי (ולין וכו' אחד) תא"מ וע"ב ס"א ואין לי בן אחר אלא ישמעאל: (ג) רש"י ד"ה מפני וכו' סמוך למצרים היה דלא: (ד) ד"ה שהיא וכו' מה להלן ברית מילה אף כאן ברית מילה הס"ד:

מוסף רש"י

גדולה תורה כו' אם לא בריתי. של יומם ולילה, דהייט מלמוד תורה שכתוב בו והגית בו יומם ולילה (פסחים סח:) אם לא בריתי שכתבתי אתכא עהגת יומם ולילה והיינו תורה, דכתיב והגית בו יומם ולילה, וכתיב אלה דברי הברית (ע"ז ג.) ברית התורה, שבגיל התורה נכרתו שמים וארץ (ירמיה לג כה). **צא מאיצטגנינות שלך.** מכתת המזלות, היינו דכתיב ויוצא אותו החוצה, חוץ מאיצטגנינותו (שבת קנו.) שראית במזלות שאינך ראוי להעמיד בן, אברהם אין לו בן אבל אברהם יש לו בן, שרי לא אלא אבל שרה אלא, אני קורא לכם שם אחר ויעשה המזל (בראשית טו ה). **אנגריא.** עבודת המלך (סוטה י. ועוד).

פירוש הרא"ש

הוי אומר זה התינוק, שמתמנין אותו במצוה דאמרינן: **שנאמר הרף מאף** ועזוב חמה. אלמא צריכה להרגם אלא שנעצווה להרפות ידיו מהם: **על פי הדברים האלה** כרתי אתך ברית. אלמא ברית מילה תחוקה כל הדברים האלה: **אלא** מדה כנגד מדה. מאן דקפיד קפדי בהדיה: **בעת יאמר** ליעקב. שאין נתן ליעקב אז אפילו המלאכים נרכין לישאל מה פעל אל: **מפני** מה נענש אברהם אבינו ע"ה ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים מפורשת על אומרו במה אדע מ"מ עבירה זו הענישתו להיות נופל בבמה אדע: שהוריקן בתורה. זהן בזכות התורה ובשבילה נלמו במלמה: שהוריקן בזהב. פתח להם אוצרותיו כדי שילכו עמו בנפש חפצה:

עין משפט נר מצוה

עט א טוש"ע י"ד סימן קעט (וסו"ע ס"ק סי' תרסד סעיף ג בהג"ה):

תורה אור השלם

1. וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְיָ וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ: שמות ד כד
2. וַתִּקַּח צִפֹּרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת עָרְלַת בְּנָהּ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חָתַן דָּמִים אַתָּה לִי:
שמות ד כה
3. הָרֵף מֵאַף וַעֲזֹב חֵמָה אַל תִּתְחַר אַךְ לְהָרֵעַ:
תהלים לז ח
4. חֵמָה אֵין לִי מִי יִתְּנֵנִי שָׁמִיר שִׁית בְּמִלְחָמָה אֶפְשְׁעָה בָּהּ אֲצִיתֶנָּה יָחַד: ישעיהו כז ד
5. כִּי יָגֹרְתִי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר קָצַף יְיָ עֲלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע יְיָ אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא: דברים ט יט
6. (א) וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים: (ב) וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד:
בראשית יז א-ב
7. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל:
שמות לד כז
8. כֹּה אָמַר יְיָ אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי:
ירמיהו לג כה
9. וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֵּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ:
בראשית טו ה
10. עִם חָסִיד תִּתְחַסָּד עִם גִּבּוֹר תָּמִים תִּתַּמָּם:
שמואל ב כב כו
11. אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם:
בראשית יז ד
12. כִּי לֹא נָחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל:
במדבר כג כג
13. וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנֶה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן:
בראשית יד יד
14. וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אֱלֹהִים בַּמֶּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּהּ:
בראשית טו ח
15. וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סְדֹם אֶל אַבְרָם תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכֻשׁ קַח לָךְ:
בראשית יד כא
16. עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי: בראשית כו ה